

Vhulwadze ha mukhushwane

Theresa Segala

Vho Maano vha a shumesa. Vha shuma u bva matsheloni u swika li tshi kovhela. Naho hu tshi rothola, a vha ambari zwiambaro zwa u dudela. Zwino vho fariwa nga mukhushwane. Ndi mukhushwane vhukuma. Vha khou lwalesa.

Vho Maano vho vha vhe phephoni. U khou tetemela
na u atsimula. U khou fhisa. Maano u khou lwalesa.

“Hoyu mukhushwane u khombo, u do mmbulaya,” hu amba Vho Maano.” A thina dzangalelo la zwiliwa. A thi tami na tshithu. Muvhili wanga a u na maanda.

Ñwana wavho Ndugelo u khou vhilaela. “Khotsi anga a vha li kana u edela. Vha dzulela u vhumbuluwa,” hu amba Ndugelo. Ndugelo o vuwa nga u tshanya, a ya thavhani. O vhuya na Athemisia. Vho Maano vha do i nwa? Ndugelo a i vhlisa na u i fha khotsi awe Vho Maano. Vho Maano vho sendezela kule khaphu nahone vha shulula mushonga.

“Baba a vha ɔoɔi u fhola? Ndi ngani vha tshi khou tevhula uyu mushonga? Vha ɔo fhola hani?” hu amba Ndugelo.

Ndugelo a dzula na khotsi awe vha re mualuwa. Mme awe vha shuma miḁini ḁoroboni nahone vha ḁa luthihi nga ṛwedzi. Ndugelo a founela mme awe a vha vhudza nga nyimele i re hayani. Vha mueletshedza uri a rengela khotsi awe mushonga wa mukhushwane.

Ndugelo a gidimela khemisini a vhuya na tshangayiso ya mishonga ya mukhushwane.

A fha khotsi awe, vha nwa nahone vha edela zwavhuḽi.

Vho Maano vha khakha vha i wisa, boḁelo ɭa mbo ɔi kwashea. Ndi ɔo fhola hani? Hoyu mushonga u ya ɔura.

“Baba, bogelo lo kwashea na mushonga wo tevhuwa,” hu amba Ndugelo. “Tshuu niwananga a si khole,” hu fhindula mukalaha vha tshi vhonala vha tshi khou vhilaela.

Nga madekwana Ndugelo a dzula e eṭhe lufherani a tshi khou ṭalela theṭevishini. Muhumbulo wawe wo vha u kule u tshi khou humbula nga vhulwadze ha khotsi awe. O kungiwa nge a pfa nga ha vhulwadze ha u vhulaya mafhungoni hu no pfi COVID-19. Vho amba uri COVID-19 yo vhulaya vhathu vhanzhi u mona na ṭifhasi. O mbo ḡi tshuwa.

Boḁelo ya mushonga ḁo kwashea. Mukhushwane zwino wo ḁaḁa. Muvhili woḁhe wa Vho Maano u khou rema. A vha khou wana thuso. “Zwino ndi khou vha isa kiḁiniki uri vha ḁoliwe,” hu amba Ndugelo. Vho Maano vho dzungudza ḁhoho vho ruḁa na maḁo, vha ri “A thi khou ya hafho.”

Nga matsheloni Ndugelo o ya vhengeleni sa nga misi u renga gurann̄a. Kha siat̄ari ̄a u thoma ho vha ho n̄walwa uri COVID-19 vhwadze ha u vhlaya nga māledere. Musi a tshi swika, a dzula fhasi a vhalala gurann̄a nga vhuronwane. ̄o ̄alutshedza tswayo na u sumbedzisa uri vhatu vha tea u ̄oliwa.

Ndugelo u vho vhilaela. O ya rumuni ya khotsi awe, a vha sedza vho edela mmbeteni sa muthu a pfaho vhuṅungu. Mukalaha vho vha vhe tshi khou atsanula na u hoṭola vha sa fhedzi. O dzhia guranna a i vhea phanda ha khotsi awe uri vha I vhale. Vho Maano vho vhala. Vha sedza ṅwana wavho, vha sedza thungo.

Vho Maano vho fhedza ḍuvha vhe tshi khou
vhumbuluwa. Ndugelo u khou vha luvheledza. “Ndi
khou tou vha humbela baba, a ri ṭuwe kiliniki. Ndi
khou vha luvheledza.” Vho Maano vha sedza fhasi.

Ndugelo o thusa khotsi awe u ima, vha ya goloini na u vha reila a vha isa kiliniki.

“Thusani, ndi khou hambela ni thuuse!” Maṅeswa vha ḡisa tshidulo tsha mavhili. Vha vha isa lufherani lune ha ḡoliwa khalwo.

Vho Maano vha ɔoliwa nga dokotela. Vho Maano na n̄wana wavho vha ɔoliwa COVID-19. Vha vha fha mishonga na u vha sumbedzisa uri vha i nwe. Vha dovha vha vha ɔavha. Vho Maano vho mbo ɔi edela.

Mañese vha humbudza Vho Maano nga ha tsireledzo ya mutakala tshifhingani itshi tsha COVID-19:

- Vha tãambe zwandã tshifhinga tshoñthe nga mañi na tshisibe.
- Vha si imese tsini tsini na vhathu.
- Vha ambare tshivala mulomo nan ingo musu vha tshi ya vhathuni.
- Musu vha tshi hoñola kana u atsamula vha shumise thishu kana vha hoñolele kha lukuḍavhavha.

Mukhushwane wo mbo ɔi alafhiwa na Vho Maano vha thomja u vha na dzangalelo la zwiḽiwa. A vha tsha vhumbuluwa vhumbuluwa. Ndugelo na khotsi awe vho mbo ɔi humela kiliniki u ɔivha mvelelo dzavho dza COVID-19. Mashudu mavhuya, mvelelo dzo amba uri a vha na. Vha pfa vho vhofoholowa.

Vho Maano na Ndugelo vho livhuwa mañese na dokotela vha humela hayani. U bva leneġo ðuvha Vho maano vho zwiita fhungo uri vha ambara zwiambaro zwa u dudela. Vho vha vhe sa toġi u fariwa nga mukhushwane hafhu. Vho tamba zwanda zwavho tshifhinga tshoġhe nga maġi na tshisibe. Vha dzulela u ambara tshivalo tsha mulomo nan ingo u ðitsireledza kha COVID-19 na dziñwe tshaka dza mukhushwane.

